

Țara Noastră

Sărbătorirea unui apostol: G. T. Masaryk

Nu cred să fie multe țări în care venerația șefului de stat să fie o emanație atât de firească a cultului personalității, ca în republica ceho-slovacă, al cărei președinte, azi octogenar, se încunună de pretutindeni cu aureola recunoștinței publice.

În adevăr sărbătoarea vecinilor și aliaților noștri apare în cadrul luminos al unei desăvârșite purități morale.

Țara și omul se confundă pe deantregul când ne gândim la viața lui G. T. Masaryk. E o legătură atât de organică între el și ideea de stat care a luat ființă din străduințele lui, încât atmosfera de respect care-l înconjoară nu e decât o formă de manifestare a dragostei de neam. Această prețuire neobișnuită în ochii de aproape, sentiment care angajează conștiința obștească a două nații surori, se explică dacă stăm să cumpănim în treacăt măcar rolul excepțional al acestui nestor acoperit de glorie. Masaryk concretizează în aceiaș persoană și pe apostolul și pe înfăptuitorul ideii. Figura austeră de linii simple și mari a acestui filosof are un relief cu totul particular. Gândiți-vă, el a frământat zeci de ani în lumea abstracțiunii problema de existență a unui neam, ca la momentul dat tot el însuși s'o rezolve creându-și un acord cu oportunitățile politice. Fericită și rară îmbinare de visător ideolog și om al realizărilor practice, proroc cu privirile îndreptate spre cer dar cu picioarele bine înfipse în pământul lui, spirit de laboratoriu științific și admirabil mânător al calculelor diplomatice, profesorul G. T. Masaryk cu individualitatea lui complexă aduce în viața noastră de astăzi pornită spre toate în-

grădirile un aier de depărtată și nobilă vefustate. Ca într'o pagină din Plutarh, în opera și viața lui se reflectă însușiri din anticitate, ceva din misterul străvechiu al întemeietorilor de țară. Din galeria oamenilor de elită pe cari cataclismul mondial i-a scos la suprafață, el e poate singurul care a rămas pentru totdeauna în postura de *pater patriae*. Istoriograful de mâine, când va scrie cartea facerii statului ceho-slovac, reamintindu-și dictonul biblic „*la început era cuvântul*“ va însemna pe seama posterității: — *La început era G. T. Masaryk.*

Ideia centrală, pe care s'a clădit toată construcția de gândire a acestui creier bine organizat, a fost principiul național, fluidul de redesteptare a continentului, trecut de veacul al nouăsprezecelea în sufletul tuturor popoarelor obidite. La cehi, poate mai mult ca în alte părți, resurecțiunea națională și-a strigat dreptul ei printr'o izbucnire neconținută de energii creatoare. Cine a urmărit procesul de descompunere interioară a conglomeratului austro-maghiar din ultima jumătate de veac, va recunoaște că în acest timp Praga a fost centrul de căpetenie de unde radia metodic doctrina lichidării unei nedreptăți milenare. Poporul ceh cu disciplina lui de simțire și cu acel fanatism al diferențierii de rasă care l'a păstrat neatins în cursul vremii, a reclamat cu cea mai mare tărie schimbarea de hartă din Europa centrală în sensul unei delimitări etnice. Dela Praga s'a dinamitat imperiul habsburgic în conștiința cetățenilor fostei monarhii, care în pragul războiului ce și-a dorit, trozneau din toate încheieturile ei. În opinia publică din vechea Bohemie opera de îndoctrinare a maselor era terminată și blocul slav din Reichsratul dela Viena afișa clar pe seama ori-cui programul de orientare al unui popor luptător. Când a răsunat cea dintâi lovitură de tun la 1914, cehii cu instinctul lor de conservare au priceput din primul moment două lucruri: că n'au nicio picătură de sânge să verse pentru apărarea unui patrimoniu de stat care nu le aparține, și că numai pe ruinele asupritorului de veacuri poate flutura flamura neatârării lor. De aceea în zilele tragice ale marelui război, când se găseau prinși în angrenajul unor tentacule străine, conducătorii cehi, sprijinindu-se pe solidaritatea militantă a unui neam conștient de nevoia desrobirii lui, trebuiau să desfășure o acțiune dublă, primejdioasă și dificilă: negațiunea în interior cu toate consecințele, și peste frontul de luptă organizarea pentru ceasul liberator.

În larga sforțare multiplă și complicată, câte nu se cereau ca să pregătească biruința: sete de ideal, muncă ordonată, spirit de jertfă și-o foarte fină înțelegere a realităților politice! În această vastă instrumentare de energie a apărut din zilele dintâi omul diriguitor G. T. Masaryk. Fără o clipă de ezitare, apostolul a înțeles că i-a sunat ceasul! A urmat deci linia dreaptă a unei viziuni limpezi, impecabilă ca logică politică și strălucitoare ca frumusețe morală. Generații târzii vor avea să înregistreze pe viitor în amănunte această prodigioasă risipire de suflet și de nervi, cu care acest vizionar cărunt răscolea totul, ca din uriașa încăierare planetară să zămislească un triumf la el acasă. Sunt în deajuns cunoscute drumurile și faptele

lui G. T. Masaryk în cei patru ani de război. Omogenitatea noastră de interese a vroit să ne găsim într'o legitimă apropiere, fiind convinși că eram predestinați să ne sbuciumăm alături, căci lupta pe care o dam se broda pe acelaș fond de suferință istorică și cerea aceiaș deslegare. Ca o amintire reconfortantă a vremurilor ce nu se uită, vom păstra totdeauna în minte întâlnirea dela Iași, când profesorul pribeag, venit acolo în furnicarul apărării și nădejdirilor noastre, ca un profet fără țară ne arăta în depărtare stâlpu de lumină ce strălucea la capătul pribegiei lui. Cuvintele i se roșteau categoric, ca niște sentințe definitive, venind din afunzimea veacurilor. Ele pot fi reinviate și azi cu rostul lor aforistic, din care se desprindea năzuința spre o lume nouă: „Noi vrem reconstruirea Europei“, — așa ne vorbea atunci călătorul, — „pe-o bază de dreptate. E un plan nobil, superior, umanitar. Știința singură nu poate face omenirea mai fericită. Ea trebuie să fie ajutată de morală, de dreptate, de umanitate“... Ideia națională se desfăcea limpede din această primenire generală: — „Priviți harta Europei“, — zicea el, — „dela capul de nord al Scandinaviei până la sudul Greciei se întinde în linie dreaptă o fâșie de pământ, locuită de optsprezece popoare nelibere. E zona micilor naționalități. În mijlocul zonei se află Austro-Ungaria, cu ale ei nouă neamuri asuprite. Austro-Ungaria trebuie să dispară!“ Acest glas ferm al convingerii nestrămutate care ne-a vorbit la Iași, nu s'a odihnit o clipă toată vremea războiului. Din el au ieșit protestări și planuri, din el s'au născut conspirații, demersuri diplomatice și batalioane de legionari, din el s'a plămădit ca o întrupare miraculoasă a devotamentului unei mari personalități: statul ceho-slovac.

O decadă și mai bine a trecut de-atunci, de-ajuns ca ideia de stat a vecinilor noștri să poată fi examinată din perspectiva unei distanțe în timp. Cu o deosebită mulțumire și cu satisfacția unei sincere tovarășii de arme în fața zilei de mâine, vedem stabilitatea și progresul asigurate într'o țară unde principiul național s'a menținut ca suprema dogmă în opera de consolidare a vieții de stat.

Dela început și până azi bătrânul cârmuitor a fost neclintit la postul lui. Într'o curată și patriarhală intimitate cu țara, el a rămas marele sfetnic ascultat de toți. Acolo în Hradizin prezența lui înseamnă: dragoste de neam, spirit de datorie și continuitate de muncă. Astăzi, la optzeci de ani, înainte de-a se cufunda în eternitate, din toate părțile îl îmbrățișează venerația tuturor.

La acest praznic de flori și cântece ne cerem și noi locul nostru, fiindcă sărbătoarea lui G. T. Masaryk e mai mult decât a unui neam, e a unui om și deci a umanității.

OCTAVIAN GOGA

Rugăciune

De-aici cât vezi cu ochii, o roată de lumină
Pe lângă tufa Strâmbii, și 'n poală peste vii,
Ascultă cum se 'ngână o crilă de copii
Și cum se pierd cu turma în unduirea lină.

Pe-acolo în amiaza limpede de vară
O mai pluti din mine, un fulg de păpădie
O pasăre 'n răsură și-o goangă aurie
Vor ciuguli din anii ce 'n mine inserară.

Colo e teiul Oancii cu creștetu 'n lumini
Unde veneam în proor în dimineși de-April
Împresurat de grâne și gânduri de copil
Și mă 'ncingeam cu ramuri de tei și de arini.

Mă tăvăleam prin rouă puterea mea s'o simt
Când Sfântu-Gheorghe crește în brazde de pământ
Și tâmplele 'nsorite le răcoream în vânt
Iar ochii mei spre Tine suiau cărări de argint.

Din limpezirea verii și-a câmpului, eu duc
Și-acuma către Tine un mugur de răsuraț,
Când rugăciunea 'nfloare răsura ei pe gură
Și-mi strâng copilăria sub ramuri mari de nuc.

Primește-mi sănătatea cu brațele întinse
Peste genunchi să-ți pue o ramură de tei,
Din proorul de-alalteri, din cioporul de mei,
Te-or lămuri mereu privirile-mi aprinse.

D. CIUREZU

Masaryk

A 80-a aniversare a nașterii lui Masaryk va fi sărbătorită cu fast deosebit nu numai în Republica Cehoslovacă, ci și în alte țări. Președintele tinerei Republici are și în afară de granițele statului, creat prin înțelepciunea și perseverența sa, o mulțime de admiratori, cari nu vor întârzia să participe la acest praznic al bucuriei unui om de merit excepțional și a unui popor destoinic, cu numeroase aptitudini și posibilități de propășire.

Intre conducătorii politici ai statelor și popoarelor din Europa e greu de găsit în timpul de față vre-unul, care să poată fi pus alături de Masaryk, fie în privința valorii personale și autorității științifice, fie sub raportul concepțiilor politice progresiste. Cu drept cuvânt spunea publicistul german Maximilian Harden că în zilele noastre Masaryk este „cel mai departe văzător bărbat de stat“.

Dacă ținem seamă de originea umilă, din care s'a ridicat omul acesta, exclusiv prin propria sa vrednicie, la culmea ierarhică, în care se află azi — respectat nu numai de fiii neamului său, ci de toți oamenii luminați de pe rotogol — vom vedea în strălucita lui carieră politică verificarea integrală a cuvântului din Evanghelie, că celce n'a fost la început luat în seamă, a ajuns mai târziu „piatra cea din capul unghiului“.

În adevăr, Republica Cehoslovacă, această țară nouă, reînchegată din atâtea bucăți risipite, nu ar fi putut să se consolideze și să progreseze așa de repede, cum a progresat, dacă i-ar fi lipsit piatra cea din capul unghiului, pe care Masaryk a izbutit să i-o așeze la temelie atât prin activitatea sa fructuoasă din timpul războiului mondial, cât și prin aceea deosebit de prevăzătoare, ce a știut desfășura în calitate de președinte al ei.

* * *

Născut în orașul Hodonin, lângă frontiera Moraviei, la 7 Martie 1850, Toma Masaryk e fiul unui vizitiu cehoslovac dela curtea împă-

bătească a Habsburgilor, căsătorit cu o germană. În câteva însemnări autobiografice sumare spune, că iubirii delicate și pline de sacrificii a mamei sale are să-i mulțumească totul.

Pruncia lui a fost neliniștită și sbuciumată ca a tuturor copiilor odrăsliti din părinți săraci. Totuși rara lui deșteptăciune începuse a fulgera din anii copilăriei fragede, îndemnând pe sărmanii lui părinți să facă tot ce le stătea în putință, spre a trimite pe fiul lor la școală, ca să-l vadă măcar „învățător sătesc“. Imprejurările nu-l îngăduiră să termine însă școala normală. Mamă=sa, ducându-l la Viena, îl așeză la niște cunoscuți ai săi, unde avu prilej să învețe lăcătușeria. Apucându-l dorul de casă, în curând se întoarse iarăș la părinți, întrând apoi ca ucenic la un potcovar. Într'un târziu porni din nou spre școală, pentru ca în capitala Austriei să izbutească a termina studiile universitare și a se promova doctor în filosofie.

La 1882, după ce distinsese prin o seamă de scrieri de valoare, fu invitat să ocupe o catedră la universitatea cehă din Praga. Activitatea lui științifică și didactică contribui în mod considerabil la intensificarea conștiinței naționale a Cehilor, obicinându-i să vadă clar realitățile și, ținând seamă de ele, să lupte cu hotărâre bărbătească pentru împlinirea idealului lor politic: reînființarea statului național cehoslovac.

După izbucnirea războiului mondial profesorul Masaryk a devenit cel mai aprig propagandist în interesul neamului său și al celorlalte popoare asuprite, din fosta monarhie austro-ungară. A cutreerat fără preget prin țările Europei și prin Statele Unite ale Americii demonstrând pretutindeni în mod convingător dreptatea cauzei cehoslovace și necesitatea organizării statelor moderne pe temeiul principiului național. Iar, când s'a prăbușit în toamna anului 1918 tronul împărațesc al Habsburgilor, la cârma Republicii Cehoslovace fu înălțat cu însuflețire unanimă fiul vizitiului de odinioară, eruditul profesor de mai târziu, neînfricatul revoluționar din vârtejul războiului: Toma G. Masaryk. Se împlinea în chipul acesta alt cuvânt al Scripturii care spune: cădea=vor neamurile și se vor înălța noroadele. Căzut=a trufia neamului habsburgic și s'a înălțat în locul de cinste vrednicia norodului cehoslovac, vrednicie personificată admirabil în ființa genialului său fiu din Hodonin!

* * *

Dela felul cum a înțeles și înțelege să conducă Masaryk statul cehoslovac ar putea lua învățături și îndemnuri folositoare toți cărmuitorii de state. Dându-și seama, că monarhia austro-ungară încă nu a răposat deplin, că prin vrajba continuă dintre cetățenii statelor moștenitoare s'ar putea întâmpla să fie din nou readusă la viață, — Masaryk a încercat și a izbutit să potolească neînțelegerile dintre partidele politice ale Republicii, înduplecându-le a governa împreună. Astfel Cehoslovacia a fost și este cărmuită și în timpul de față de guverne koalicioniste, la cari colaborează felurite partide și fracțiuni, muncind în armonie și îndrumând cu puteri unite țara pe calea pro-

gresului. Așa a fost cu puțință în Republica vecină a se face operă constructivă, câtă vreme în alte țări necontenita vrajbă dintre partide a făcut operă mai mult distructivă. Pentru procurarea mijloacelor necesare s'a luat acolo îmbogățitorul de răzhoiu un considerabil impozit, care mai târziu a fost micșorat succesiv. Statul a inițiat o serioasă și sistematică acțiune pentru clădirea locuințelor ieftine pe seama funcționarilor, subvenționându-i cu câte 70—90%, iar din împrumuturile de războiu austriace a replătit peste 75%. Strălucita expoziție, organizată la Brno în vara anului 1928 a demonstrat milioanele de vizitatori progresele, realizate de această Republică în domeniul vieții școlare, culturale, artistice și industriale-tehnice prin multipla și nobila emulațiune a cetățenilor ei de diferite neamuri.

Toate aceste realizări au fost promovate și inspirate de concepția moralității politice, propovăduite o viață întreagă de președintele Masaryk, nu numai prin vorbe, ci și prin fapte. El spunea într'un rând conducătorilor ceho-slovaci că „toată viața socială și politică trebuie așezată pe temelii morale ale omeniei și pe idealul dreptății. Aceste temelii trebuie să fie comune tuturor partidelor și fracțiunilor, căci altfel societatea se pulverizează; se naște o luptă infructuoasă a partidelor, a coteriilor și individualităților abile, iar societatea devine stearpă, crudă și netrebnică. Prăbușirea celor trei monarhii: Germania prusificată, Austro-Ungaria Habsburgilor și Rusia Romanovilor constituie un avertisment pentru toți oamenii, cari știu gândi. Statul și independența nu e de ajuns; chestiunea e, ce fel de stat există, ce fel de independență și la ce servesc ele?”

Indrumările președintelui Masaryk au fost primite și respectate din partea cetățenilor Republicei, cari au știut să-i prețuiască astfel meritele de întemeietor și organizator al noului stat cehoslovac, încât după expirarea 1-ului ciclu de 6 ani, la 1927 i-au încredințat pentru a 2-a oară înaltul post de încredere și de conducere a statului.

În preajma realegerii președintelui Masaryk scriitorul acestor rânduri a avut o convorbire cu fostul ministru de culte și instrucție publică în cabinetul prezidat de Švehla, cu profesorul slovac dela Bratislava Dr. Milan Hodza, care la întrebarea, dacă agitațiile autonomistului slovac Hlinka împotriva realegerii vor avea vre-un rezultat, a răspuns cu desăvârșită seninătate: „Realegerea lui Masaryk este sigură, părintele Hlinka are obiceiul să facă declarațiuni numeroase, cari nu tulbură însă desfășurarea normală a lucrurilor. Fiind noi acum la guvern, am fi putut să candidăm pe președintele partidului nostru și să-i asigurăm reușita. N'am făcut-o însă din motive serioase de educație cetățenească și patriotică. Cu toate că Masaryk nu este omul partidului nostru, am hotărât să fie reales și va fi. În felul acesta dorim să contribuim la crearea unei tradiții de stabilitate în conducerea Republicei și să dăm un exemplu de urmat și în viitor cum trebuiesc respectate, în orice împrejurări, valorile naționale mai presus de toate considerațiunile sau veleitățile de partid”.

Realegerea lui entuziastă, pentru al 2-lea ciclu, la prezidenția Republicei este ea însăși o dovadă a iscusinței, cu care a știut Ma-

saryk să conducă statul cehoslovac echilibrând și armonizând numeroasele contraste de ordin social, național și politic, pe care numai un conducător cu autoritatea lui necontestată putea să le concilieze atenându-le ascuțișul adeseori ostil însăși existenței noului stat.

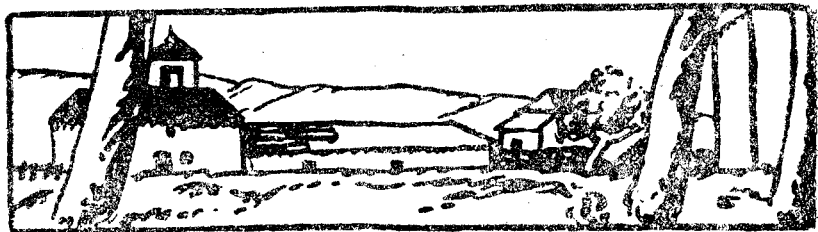
* * *

În orice caz președintele Masaryk poate avea, la vârsta de octogenar, profunde satisfacții de a constata că învățăturile și îndrumările lui, isvorite din concepțiuni filosofice-științifice și etice nu au răsunat ca glasul celui ce strigă în pustie, ci au fost sortite să pătrundă în felul de cugetare și de acțiune a celor încredințați cu conducerea Republicii Cehoslovace și a unei impunătoare majorități a cetățenilor ei.

Este una din cele mai mari satisfacțiuni și, fără îndoială, deplin meritată de profesorul care, personificând idealul lui Platon, a făcut ca în Republica Cehoslovacă de sub oblăduirea sa *filosofia și politica* să porceadă împreună, pe aceleași cărări.

I. LUPĂȘ

Ateismul bolșevic

Așa dar mujicul rus nu va mai poști, nu va mai bate mătâni, nu se va mai închina la icoane, nu va mai umplea bisericile, nu se va mai ruga cu fața către răsărit, nu va mai asculta liturghia și deniile în aceste pasesemi însângerate ale Rusiei bolșevice. S'a isprăvit cu misticismul religios al marelui popor slav, cu credința tainică ce a înfiorat lumea din operele de artă ale marilor ruși, și în care mulți vedeau o posibilitate de renaștere spirituală a îmbătrânitei și scepticeii societăți europene.

Duminica, ziua Domnului a fost exilată dintre zilele săptămânii, ca leprosul dintre oamenii sănătoși. Bisericile se schimbă, una după alta, în cinematografe, săli de lectură, biblioteci. Preoții de lege veche, cari mai cred în Dumnezeu și în Isus Hristos, sunt prizonieri și împușcați. Copiii sunt obligați prin educația bolșevică să-și denunțe părinții cari mai practică religia creștină. În locul chipului Mântuitorului se ridică statuia lui Iuda, a lui Marx și a lui Lenin. Artiștii, scriitorii, sunt obligați să se fiină de programul comunist.

Ucazele țarilor roșii au hotărât exilarea lui Dumnezeu din Rusia... Dacă nu există, ce să facă cu stafia Lui în „noua umanitate“ ce se creiază în nesfârșitele stepe? Nu mai e nevoie de „sperietoare“ pentru „poporul liber“. Să se isprăvească odată cu „prostia maselor, cu prostia omului.

Comisarii poruncesc răsturnarea fundamentală a însăși firii omenești, poruncile se execută cu strășnicie, și ei așteaptă vremile de aur când nu va mai fi nici Dumnezeu, nici Isus Hristos, în Rusia.

Așteaptă însă în mare neliniște și înfrigorare! Se miră și se înfurie văzând că această desrădăcinare a lui Dumnezeu din sufletul rusesc întâmpină grele piedeci din partea prostimei. Poruncile se execută, realitatea cea nouă iea ființă în schimbările materiale, dar sufletele rezistă. Să existe cu adevărat suflet? Se vor întreba înfiorați și îngroziiții noii tirani, văzând că măsurile externe nu pot porunci oamenilor!

Toate revoluțiile ajung la un moment dat la un punct de culminare, când se începe lupta pe față împotriva lui Dumnezeu. Stația rațiunii e așezată pe altare în locul lui Isus Hristos.

Această nevoie de a se lua de piept cu Dumnezeu e firească și explicabilă la niște oameni cari au călcat în picioare cu brutalitate legile etice cari disting cu precizie binele de rău, legile naturale cari trăesc în conștiința fiecărui om.

Revoluțiile pot fi aprinse de oameni conduși de o anumită ideologie, pot fi, mai ales, pregătite de minți luminate și simțiri arzătoare. Dar niciodată nu se desfășoară în vederile și convingerile celor ce le-au pregătit, nici după programa celor ce le-au aprins.

Toți acești înainte mergători ai marilor mișcări sociale clădesc viitoarea societate după idealul născut din puterile lor intelectuale și etice, din zestrea lor spirituală, și nu-și dau seama că fiecare om e lume aparte, și că nu pot avea nici o îndreptățire să fie înțeleși la fel.

Ei ne dau teoria; masele revoluționare ne dau realitatea.

Cine s'ar fi gândit, cunoscând poporul rus din operele marilor lor scriitori, că revoluția rusească se va îndrepta, într'un moment dat, împotriva lui Dumnezeu? Căci noutatea cea mare, cu rezultate bine-făcătoare pentru întreaga umanitate, ce ne venea din stepele Rusiei, era chiar acest suflu de credință, de contact cu Divinitatea, ce era punctul cardinal al operelor de artă rusești.

Fenomenul nu s'ar fi produs dacă revoluțiile s'ar putea desfășura în cadrele ideologiei pregătitorilor ei. Dar în revoluții intră mai ales oamenii instinctului, nu ai ideologiilor. Și ei nu distrug numai așezăminte sociale, ciucid oameni.

Și din veac în veac sângele lui Abel va striga răzbunare împotriva fratelui său Cain. Va striga până atunci, până când există un Dumnezeu.

De aceea din Rusia bolșevică Dumnezeu trebuie exilat: pentru liniștirea conștiinței ucigașilor. Nici o revoluție n'a dat atâtea jertfe ca cea bolșevică. Furia destructivă mongolă, nedomolită încă în aluatul sufletului rus, a umplut, chiar dela începutul revoluției bolșevice, țara cu râuri de sânge. Când se va putea face statistica celor uciși în Rusia, lumea va rămânea îngrozită.

Așa se explică disperata luptă furioasă a țărilor roșii împotriva lui Dumnezeu. Ei simt, pe de-o parte, nevoia de a-și liniști conștiința lor și a tovarășilor întru ucideri. Vor să scoată din vieată pe Marele Muștrător al faptelor săvârșite de ei, să adoarmă conștiința, pentru a putea urma drumul început. Iar, pe de altă parte, în doctrina creștină ei simt mereu primejdia răsturnării sistemului lor anti-natural și anti-uman, și văd cu groază că din umbra bisericilor se ridică mereu singurele glasuri de protestare.

* * *

Ucazele au pornit în cuprinsul țării: uciideți pe cei ce se mai închină lui Dumnezeu. Dar scris este: „Nu vătem mai eți de cei ce

văucid trupurile, ci de cel ce are putere să vă trimită sufletul în gheena focului“.

Poruncile țarilor roșii vor închide toate bisericile. Dar biserica sufletului, cea adevărată, cea reală, nu va putea fi pecetluită de nici un ucază...

Ei pot desființa Duminica și praznicele creștine, dar nu vor putea pune zăgaze sufletului rus de a se înălța și a căuta fărîe și mîngăiere la Acela care-l atrage instinctiv.

V'aduceți aminte de episodul din „Crimă și pedeapsă“ în care bețivanul și omul de nimica ce-și lasă fata la prostituție, se ridică într'un monolog de beție până la aprecierea înaltă a milostivirei lui Dumnezeu, și-L vede în ipostaza Bunului Părinte care va ierta și pe bețivani ca el și-i va pofti în împărăția cerurilor.

Dacă acesta e sufletul rus, — și din toate operele de artă ale marelui popor apare asemenea — ce ucază l'ar putea despărți de un element esențial vieții lui? În tragedia în care se sbate azi, ce alt sprijin ar putea avea sufletul rus, decât această evadare în credință în contactul mistic cu Divinitatea?

Nu! Dumnezeu nu va fi izgonit din sufletul unui popor care ne-a dat, prin calitățile lui sufletești, — concretizate în operele de artă a celor mai aleși fii ai săi, — nouă înșine fiorii credinței și serbătoarea contactului cu Cel Nevăzut!

Solidaritatea creștină în fața noului val al nebuniei roșii începe să se manifesteze. Pontificele roman a dat semnalul rugăciunii universale pentru mîntuirea Rusiei. Bisericile creștine, rînd pe rînd, organizează manifestații religioase pentru libertatea de conștiință, așa de animalic călcată în picioare în Rusia de ucigașii propriilor frați. Nu va trece mult și se va produce și o intervenție solidară a statelor creștine.

Dar supremul ajutor, Isus Hristos, va fi de față în această luptă. El nu fuge din mijlocul primejdiei. Acolo unde ea este mai mare, e prezent.

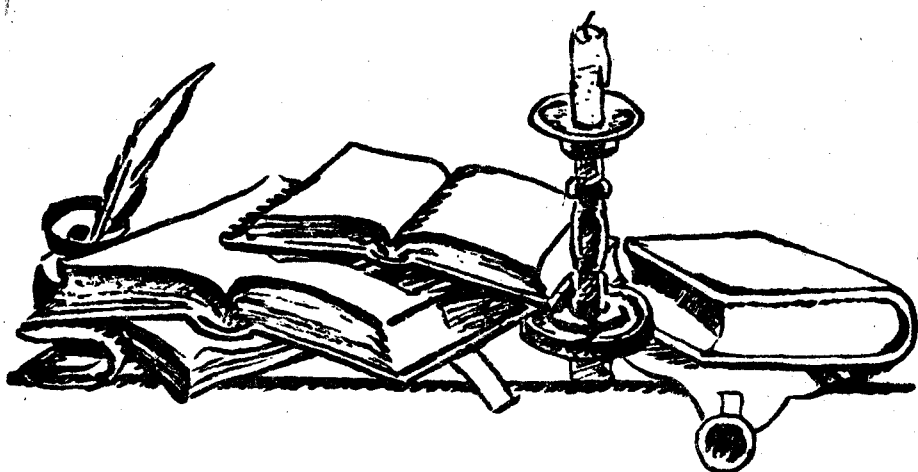
...Cînd într'o clipă de slăbiciune omenească sf. Petru eșea pe o poartă a Romei, să se pună la adăpost de primejdiile persecuției, îl întâlnește pe Hristos, care intra în Cetate.

— Unde mergi, Doamne?

— În Roma să sufăr pentru tine.

Tradiția acopere adevărul creștin: „Iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la capătul veacurilor“.

I. AGĂRBICEANU

Masaryk și Beneș

Implinind vârsta de 80 de ani, președintele republicii cehoslovace este sărbătorit de întregul său popor, iubindu-l ca pe acela care, după ce a contribuit în cea mai largă măsură la înfăptuirea noului stat, veghiază cu ochi ageri, ca republica să pășească pe calea cea bună, spre temeinica și definitivă ei consolidare.

Masaryk și Beneș, unul bătrân celălalt tânăr, sunt făuritorii Ceho-Slovaciei. Isbucnind războiul, amândoi au înțeles, ca și părintele Lucaci și Octavian Goga, că a sosit momentul cel mare pentru poporul lor și au trecut granița, refugiindu-se în Franța, pentru a lupta pentru liberarea Boemiei de sub jugul secular. Când s'au întors, după patru ani de sbucium din pribegie, au putut păși pe pământul patriei, eliberat grație străduințelor lor. De atunci, tot amândoi, în colaborare strânsă și neîntreruptă, în unitate de vederi și de simțăminte niciodată desmințită, au condus pașii tinerii republici, transformând-o curând într'un stat consolidat și dovedind astfel Europei, că liberarea poporului ceh era, nu numai o necesitate istorică, dar și o prefacere perfect îndreptățită.

Meritele câștigate de Masaryk și Beneș le-au adus, pe lângă iubirea poporului ceho-slovac, stima tuturora celorlalte popoare. Chiar și dușmanii tinerii republici nu-și pot ascunde admirația lor pentru cei doi bărbați politici, și pretutindeni, inclusiv în Austria și Germania, se recunoaște prosperitatea noului stat, atribuind-o în mare parte președintelui Masaryk și neobositului său colaborator. Este această recu-

noaștere cu atât mai prețioasă, cu cât nici Austria nici Germania nu pot privi cu ochi buni consolidarea unui stat, ale cărui interese politice sunt în contradicere cu interesele celor două state germane. În contradicere, mai ales, pentru că în Ceho-Slovacia trăesc câteva milioane de germani, cari sunt pe cale, în majoritatea lor, nu să se desnaționalizeze, ci să se simtă bine și la adăpost în noua lor patrie și să conlucreze cu avânt și dragoste, alături de poporul ceh, la prosperitatea republicei.

O atare eventualitate nu poate conveni nici Austriei nici Germaniei, cari se gândesc, fără îndoială, pentru un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, dacă nu la restabilirea situației dinainte de 1918, cel puțin la deslipirea celor câteva milioane de germani, locuind în mase compacte pe un teren unitar, în imediată apropiere a granițelor Reichului și Austriei. Mulțumite însă cu situația lor, și învățând să-și iubească noua lor patrie, eliberarea acestor milioane de germani devine o problemă și mai grea decât este astăzi.

Din acest punct de vedere, de sigur, prosperitatea și consolidarea republicei nu convine germanilor din Reich și din Austria, ceea ce nu-i poate împiedeca însă să recunoască starea de fapt și recunoscându-o să caute și să găsească cauzele, în politica înțeleaptă inaugurată de Masaryk și Beneș, încă dela alcătuirea statului și urmată mereu și constant de atunci încoace.

Cu ocazia aniversării bătrânului președinte, presa germană și austriacă publică articole elogioase, scoțând în relief meritele „bărbatului de stat care a știut să-și câștige un loc de cinste printre oamenii politici nu numai ai patriei sale, ci de pretutindeni“.

Aceiaș afitudine păstrează și presa germană din Ceho-Slovacia; organe puternice ca „Bohemia“ de pildă, judecă cu toată obiectivitatea activitatea jubilarului, ne ascunzându-și satisfacția că poporul german din Ceho-Slovacia a putut să progreseze pe toate căile sub părinteasca oblăduire a acestuia.

În afară de presă, aceiaș tendință se observă și în numeroasele opere ce au apărut, în anii din urmă, despre Ceho-Slovacia, atât în literatura mondială cât și în cea germană. Una dintre acestea, operă*) a unui german, cetățean al republicei ceho-slovace, constituie o strălucită dovadă, că meritele dlor Masaryk și Beneș sunt unanim recunoscute.

Autorul, în cartea sa, ne dă, pe lângă o biografie a ministrului de externe, a istoriei complectă a republicei ceho-slovace. El urmărește din anul revoluționar, 1848, până în zilele noastre mișcarea națională cehă și luptele pentru independență, tratând pe larg și cu competență epoca dinainte de război, cu emoționantele lupte din Reichsrath, epoca din timpul războiului, precum și epoca de pace și de refacere, scoțând în evidență meritele celor doi oameni politici.

*) F. Thie: „Das Werden eines Volkes und der Weg eines Mannes: Eduard Benesch“. Editura Karl Reissner, Dresda.

Ar fi de sigur interesant să rezumăm importanța lucrare, aceasta fiind însă imposibil în cadrul unui articol, ne mărginim să dăm în traducere câteva pasagii:

În Mai 1893 delegația austriacă a Reichsratului se întruni pentru întâia sesiune a anului. Patru cehi-tineri, dr. Herold, dr. Masaryk, dr. Pacak și Adamek apărură în sală. Stând pe un teren cu totul străin, toți se îndepărtau cu răceală de ei.

În sala secretă de consiliu, primea împăratul pe membrii delegațiunii. Frantz Josef se întreținu pe rând cu deputații; contele Taeffe, președintele de Consiliu, îl întovărășește și îi prezintă. Boemia îngrijorează pe împărat. Ce are să se întâmple în viitor? întrebă pe Plener. Nimeni nu auzi răspunsul acestuia, dând din umeri. Împăratul cere sfatul și contelui Deym. Frantz Josef pășește mai departe, doctorul Herold și dr. Pacak stau în dreptul unei ferestre și contele Taeffe caută să dirijeze pe împărat spre Herold. Împăratul se face că nu înțelege. Taeffe șoptește la urechea suveranului: „Aci sunt, majestate!”, iar acesta răspunde laconic: „Știu” și conversează italianește cu deputatul Salvadori. Acum numai poate să se derobeze, lângă Salvadori stă Adamek.

Împăratul: Ați mai fost în delegații?

Adamek: Da, majestate!

Împăratul: Sunteți din Boemia?

Adamek: Da, majestate!

Împăratul: Ceh-tânăr?

Adamek: Da, majestate!

Împăratul trece mai departe. Se oprește în fața lui Masaryk, nu rostește un singur cuvânt, ceea ce îndeamnă pe Masaryk să se prezinte:

„Profesorul Masaryk!”

Împăratul nu-i întinde mâna, rămâne mut, însă ambii se privesc pentru un scurt moment drept în ochi: Frantz Josef se întoarce brusc, Masaryk părăsește imediat sala și se întreabă, dacă trebuie să asiste la banchetul delegației din aceiaș seară. Se duce totuși, în urma îndemnului polonezilor. A fost în ziua de 27 Mai 1893, când acest împărat și acest ceh au privit unul în ochii celuilalt.

Și acum modul în care a început colaborarea lui Masaryk și Beneș:

Iarăș altă epocă, alt episod, important pentru Beneș. Dintr’o casă simplă de pe Hradschin ese profesorul ceh, deputat în Reichsrath și șef de partid: Masaryk. Un tânăr, de aproximativ treizeci de ani îl așteaptă cu pălăria în mână. Masaryk recunoaște pe elevul său, dr. Beneș. Încep să vorbească despre război, despre politică. Era în anul 1914. Adânc emoționat întreabă Beneș: „*Puteți să mă întrebuințați? Vreau să lucrez, trebuie să lucrez! Trebuie!*”

Gânditor privește profesorul la tânărul de lângă el. Acest avânt, acest temperament, această voință nu-o bănuise măcar, deși îi fusese elev. Să fi găsit oare omul de care avea nevoie?

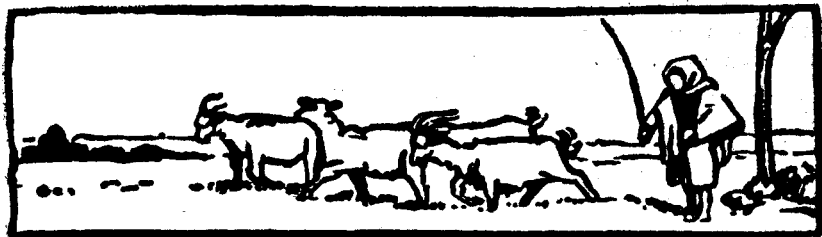
Mai târziu își aminti de această întâmplare: „Mi-am amintit de această scenă, spune Masaryk, într'un moment, când soarta poporului ceh îmi frământa mintea“. Dacă poate să procure bani, întrebă Masaryk pe elevul său. Libertatea nu se poate dobândi fără mijloace materiale. Un moment se gândește tânărul — mătușa nevestei sale are bani — și el făgăduiește să-i procure. Încă odată priviră amândoi spre apusul majestuos al soarelui, pe urmă coborâră în oraș.

„Astfel s'au găsit Masaryk și Beneș“.

Ca emigranți au trăit apoi împreună la Paris și Londra, până când prăbușirea Monarhiei a despărțit tânăra republică de trupul muribund al vechei Austriei. La tratativele de pace, Beneș se reîntoarce la Paris, însă nu ca fugar, ci recunoscut de toți ca reprezentant al unei națiuni independente.

— Când, la Versailles, — spune Beneș — am intrat pentru prima oară în sala în care erau adunați toți puternicii lumii, nu puteam să-mi cred ochilor. Cu pușini ani înainte trecusem granița Boemiei, pe ascuns, furișându-mă prin păduri, încredințând viitorul meu providenței. Acum ședeam cu reprezentanții Franței, Engliterei, Statelor Unite, Italiei, Japoniei, României, Serbiei, Greciei, Belgiei și Portugaliei, având să-mi dau votul pentru a stabili soarta imperiilor lui Wilhelm și Carol și pentru a semna condițiunile capitulării lor. Când părăsisem patria, nu puteam să mă gândesc, că războiul, terminându-se atât de fericit pentru poporul meu, avea să mă așeze în acest loc într'un asemenea moment istoric.

VIRGIL P. RÂMNICEANU

Cultura în Basarabia de azi

O mișcare culturală nu există astăzi în Basarabia. Pare că inadins a venit guvernarea actuală ca să distrugă înmugurirea culturii românești pornită, după zece ani de strădanie, pe adevăratul făgaș. Nu numai că nu s'a menținut cultura la treapta pe care vrednicia unora o ridicase, dar astăzi suntem mai înapoiați de cum eram sub stăpânirea rusească. Nu mă poate desminți nimeni, că astăzi Basarabia este mai rusificată ca'n 1918 și mai instrăinată de sufletul nostru românesc de cum era sub domnia cnutului.

În Basarabia, până la 1917, mai ales după „revoluția școlariilor“ din 1905, apăreau foi „moldovenesti“ în care palpita credința în neamul nostru.

Preoții scoteau „Literatorul“, în care se perpetua dragostea de neam însuflețită de năsăudeanul mitropolit Gavriil Bănulescu Bodoni. O tinereță inimoasă scotea „Cuvântul Moldovenesc“; preotul Constantinescu își sacrifică rublele cu tipărirea foiei „Basarabia“, iar vrednicul folclorist George Madan sfredelia căpcăunismul moscovit cu „Moldovanul“ lui. Această luptă în scris se dădea în inima Basarabiei, la Chișinău. Provincia avea și ea primăvăratice tresăriri românești. Cu toată urgia rusească, dorința unei culturi românești se întemeia tot mai adânc în masele populare.

Unirea a adus în 1918 o armată de propagandiști: Dascăli cari trebuiau să schimbe slova rusească pe literele abecedarului; predicatori ai limbei și trecutului nostru, scriitori cu râvnă moldovenească în stil, cântăreți, pictori, artiști dramatici, nesubvenționați de stat, cheltuind puținul ce=aveau, răbdând mai mult, dar plini de entuziasm și neobosiți. În nici o provincie n'au năvălit atâția cărturari ca'n Basarabia. De=această minunată fecioară s'au îndrăgit toți. Desigur dragostea pentru ea a izbucnit, văpăioasă, tocmai pentru că ne=a ieșit în cale când n'o așteptam.

Pentru cercetătorul de mâine înșir pe acești apostoli ai culturii românești în Basarabia: Generalul I. Manolescu, profesorul Onisifor

Ghibu, profesorul Ion Matei, Ghiță Pop, profesorul universitar Iancu Nistor, George Tofan, preotul Constantin Moraru, I. U. Soricu, D. Iov, Ștefan Bălcești, M. Sadoveanu, N. Dunăreanu, L. Dauș, Nuși Tulliu, C. Noe, L. T. Boga, Tudor Pamfil, Apostol C. Culea, dr. I. Duscian, Liviu Marian, dr. I. Mironescu, Nichifor Crainic, — scriitori și învățătorii Aristide Morțun, Bejenaru, Șoltuz, D. V. Toni, Nicula, Leon Mrejeru și mulți alți încă din armata care-și făcea datoria.

Căți au mai rămas din aceștia în Basarabia?

Într-o cameră a hotelului „Suisse“ era redacția revistei săptămânale „Răsăritul“. Directorul ei, colonelul Manolescu, ne aduna în fiecare săptămână când porneau la cale noui mijloace de propagandă. De redactarea revistei se ngrijeau scriitorii I. U. Soricu și D. Iov.

În „Alexandrovșcaia“, într-o odăiță, munceau cu dragoste crescândă, ziariștii „Sfatului Țării“ — cel mai informat și mai bine scris ziar de pe atunci — : macedonenii C. Noe, directorul, și L. T. Boga, D. Iov, bănățenii Cassian R. Munteanu și P. Nemoianu, Apostol C. Culea, preotul bucovinean C. Moraru, Tudor Pamfil, Ștefan Bălcești. Într-o odăie din „Casa Eparhială“ trăia biblioteca și aveau loc ședințele societății literare „B. P. Hașdeu“ sub conducerea savantului basarabean Iustin Frățiman și a harnicului D. Munteanu Râmnic.

Nu era județ să nu aibă foaia lui în românește.

Când partidele politice au început să se definească în Basarabia, sub cea dintâi guvernare a partidului poporului cultura românească pășia spre culme. În 1920—1921 au luat ființă: „Cuvântul Nou“ — director D. Iov — „Steaua“, „Soarele“ — director N. Dunăreanu — „Basarabia“, ziare românești; „Școala Basarabiei“ revistă sub direcțiunea academicianului Ștefan Ciobanu, „Renașterea Moldovei“ condusă de comitetul format din: Ștefan Ciobanu, N. Dunăreanu, D. Iov, Tudor Pamfil și Al. Terziman. Pentru tineret apărea săptămânal „Biblioteca Copiilor și a Tinerimei“ sub îngrijirea lui D. Iov și Al. Terziman. Elevii din licee scoteau „Vulturul“ — și la toate aceste publicațiuni din Chișinău s'adăugau ziarele și revistele celorlalte opt județe. Trăia în Basarabia epoca sămănătoristă. Mijau talente autohtone și se accentua, zilnic, o muncă de ncredere culturală.

Vagoane de cărți trimitea guvernul să înmulțească și să mărească bibliotecile școlare iar fruntașii satelor primeau, gratuit, diferite foi culturale.

Unde este viața cu ritmul ei de-atunci?

Să revenim la aceea ce se petrece în Basarabia astăzi. Guvernul se vaită de criză. Țara plină de datorii. Funcționarii neplășiți sau dați afară. Străinii, în nădejdea că vor aduce bani, au fost poștiți dându-li-se plocon bogățiile țării.

N'avem bani? Văicăreala aceasta guvernamentală să 'nlătură dela sine numai prin milioanele cheltuite în voiașurile dlui Ion Lugo-

janu, acest „passe par tout“ care, să mi se ierte, oricât de plin de calitate ar fi, n'am auzit despre dânsul până ce nu ni l'a prezentat, ca 'n irodiadă, d. Maniu. Desigur, n'avem bani de cheltuit pentru cultura românească în Basarabia. Dar de unde au bani de cheltuit cei cari scot azi în Chișinău șapte ziare rusești? Dela guvern!.. Cunoaștem ziare rusești cari au primit sute de mii de lei numai ca să prijiune guvernul. Există un domn Boldâr poposit nu de mult de peste Nistru, pe care grația guvernamentală l'a transformat în „Boldur“. La fiecare lună scoate câte o foaie rusească și scoate și din punga statului băneț cu cât s'ar putea întreține un ziar românesc. Deci propaganda culturală astăzi peste Prut o fac ziarele rusești cari propovăduesc bolșevismul și întrețin mișcarea comunistă. Bibliotecile și-au pus în vânzare cărțile; cinematografele rulează numai filme rusești, iar cei cari au contribuit la mișcarea cultural-românească au fost scoși din Basarabia.

Cred că exemplific complet cultura în Basarabia de azi prin arătarea că în orașul Soroca înființându-se o mare bibliotecă și casă de citire într'un local al prefecturii acum câțiva ani, actualii conducători ai județului au ținut multă vreme biblioteca închisă. Apoi au deschis-o înființând în localul bibliotecii și o librărie. Peste puțin timp au deschis acolo un debit de tutun...

Așteptăm să se deschidă și o bodegă: să aibă elevii cititori de toate...

Soroca.

I. IOV

Cronica politice interne

O căsnicie în descompunere

Guvernul prezidat de duhul târzielnic al dlui Iuliu Maniu ia din zi în zi tot mai mult aspectul unei căsnicii în descompunere, pe care numai legătura blestemată a câștigului dintr'o negustorie comună o mai ține la suprafață. Sunt, astfel, persoane de ambe sexe, pe cari sângeroasa ironie a destinului îi osândește unei conviețuiri furtunoase, în mijlocul unui adevărat iad de sadice constrângeri și ură reciprocă. Intre jacheta cu aripi fâlfâitoare de rândunică a dlui Iuliu Maniu și cămașa scoasă afară cu sinceritate a dlui Ion Mihalache, — cari, desigur, nu sunt de același sex politic, — nu se putea închipui o căsătorie din dragoste. Logodna, dacă vă aduceți aminte, s'a desfășurat de mai multe ori, cu vorbe de ocară. A fost, ca să zicem așa, o năntă cu repeziții. Iar astăzi, dacă divorțul pentru nepotrivire de caracter se mai târăgănează, pricina trebuie căutată în împrejurarea, în adevăr ciudată, că zestrea popularității n'a fost tocată pe de-a 'ntregul, iar buna mână bugetară n'a fost consumată încă de tot.

(Ciândiți-vă, de pildă, că tranzacția cu pădurile dlui Tischler Mor mai are nevoie să fie ratificată... Cum să se desfacă, tocmai acum, tovărășia național-tărănistă?)

Alminteri, cele două jumătăți componente ale partidului dela putere s'ar devora între ele cu o voluptate fără pereche. Ele au început prin a se suspecta, au continuat încheiând de nevoie o asociație după perfractări iritante, și sfârșesc prin a se detesta cu frenezie. Desfășurarea acestei banale aventuri se explică prin însăși cauza care i-a dat naștere. Nici când n'a existat între țărăniștii, cu sau fără itari, din vechiul Regat și naționali, cu sau fără simțăminte naționale, din

Ardeal, o potrivire de aspirații, de credințe sau de cultură. Cei dintâi, copiii ilegiti ai popularității Generalului Averescu, a căruia abținere din fața urnelor au speculat-o în alegerile dela 1919, pescuitori în apă tulbure ai frământărilor post belice, supralicitori ai reformei agrare, dispuși pentru orice aventură și gata pentru orice răsturnare, disprețuind trecutul și buscând viitorul, având totul de câștigat și nimic de pierdut, au răsărit din neant, întreprizători și ofensivi, ca o avangardă revoluționară, în care orice nou venit își găsește locul și-și poate găsi norocul. Ceilalți, pensionari cu contract la mână ai adunării dela Alba Iulia, greoi și circumspecți, burghezi cu rosturi aranjate, temători față de orice tendință de înoire, apărați de carapacea lor provincială și cuibăriți în partidul vechilor luptători ai Ardealului ca într'o casă fără stăpân, s'au cramponat cu îndărătnicie de hotarele dărămate într'o prudentă încrustare defensivă, ca niște rentieri ai situației de frunțaș ardeleni, cari cereau acces *ipso facto* în toate consiliile de administrație de pe teritoriul României-Mari.

Acești poficioși mîncători de dividende și diurne, cari își astupau urechile cu bumbac de teama oricărui curent primentor, mai bucurosi s'ar fi înțeles cu partidul liberal, punând singura condiție, ca fiecare să opereze la el acasă: d. Alex. Vaida cu banca *Cetatea* din Cohalm, iar Vintilă Brătianu cu *Banca Românească* din București, întâlnindu-se, fără să se atingă, pe muchea Predealului. Partidul liberal n'a admis însă, această delimitare a zonelor de influență, și târgul s'a stricat. De necaz, d. Iuliu Maniu s'a aruncat în brațele țărăniștilor, înțelegând, după o penibilă sforțare de cugetare la care l-am mai ajutat și noi, că afăta vreme cât nu va reuși să se pună de acord cu ideia de unitate politică a țării întregite și va continua să rămână în găoacea regionalistă, comitetul de-o sută dela Cluj nu va scăpa de primejdia de a muri, într'o bună zi, asfixiat. Atunci, demagogia anti-regățeană dela Bădăcini a dat mâna cu demagogia rurală dela Topoloveni, uitându-se fiecare cu jind la capitalul de voturi pe care-l aducea celălalt.

Sărmana țară!

Născută subt acest semn al zodiacului electoral, era fatal ca plăsmuirea național-țărănistă să nu suporte proba de foc a guvernării împreună. Din nefericire, partidul dela putere nu suferă atât, cât sufăr treburile țării.

Peripețiile demisiei dlui Gr. Iunian, cași dificultățile de a găsi câteva merite juridice pentru uzul dlui Voicu Nițescu, urmașul lui Titu Maiorescu la departamentul justiției, sunt subiecte foarte picante pentru rubrica reportajului politic al gazetelor cotidiene. Supărarea dlui Mihai Popovici, care a demisionat din guvern fiindcă-i cumnat cu regentul C. Sărățeanu și acum vrea să reintre deși legăturile sale de rubedenie cu înaltul demnitar n'au încetat, a umplut luni de-arândul coloanele diferiților scrutatori ai vieții noastre publice. În fine, tot atât de comentată e și atitudinea homerică de Achille retras în cort

a dlui Alex. Vaida, care când era bolnav la Viena citea rezultatele alegerilor județene din ziarele nemțești, iar acum, când s'a însănătoșit, conduce ministerul de interne dela Cluj prin cărți poștale...

Intriga comediei a ajuns să fie cunoscută și de țigănușii de pe stradă, cari tot strigând în urechile trecătorilor aceleași cancanuri ale crizei din guvern, sunt și ei la curent cu certurile familiei național-țărăniște. Întrebați-i, și vă vor explica, pentruce d. Aurel Vlad a plecat dela ministerul industriei frântind ușa, pentruce d. Alex. Vaida nu și reia activitatea până nu se întoarce în guvern d. Mihai Popovici, pentruce d. I. Mihalache nu acceptă cu niciun preț o revenire în această privință, și pentruce, multă vreme încă situația în lagărul guvernamental rămâne neclarificată...

Cereți toate lămuririle, dacă sunteți curioși. Pe noi, mărturisind drept, aceste fleacuri nu ne pasionează. Nu le socotim câtuș de puțin interesante. Noi credem, că merită mai multă atenție halul în care se se găsește cârmuirea României, de când nici ochi care să vadă, nici cap care să judece, nici glas care să ordone, nu mai este. Toate problemele existenței noastre naționale plutesc în haos. Nimeni n'are grija lor. Acum, când agitația comunistă crește lângă hotarul Rusiei Sovietice aruncând în sufletele amărâte ale țăranilor sămânța otrăvită a anarhiei, locul de păzitor suprem al ordinii amenințate își așteaptă zadarnic titularul. Acolo unde ar trebui să fie o voință de fier în permanentă priveghere, stăpânește, cu groaznice sugestii pentru ziua de mâine, vidul cel mai complet! Administrațiile financiare lipsesc pe ferestrele ghișeurilor anunțuri despre suspendarea plășilor: iată tabloul consolidării noastre economice. Ofițerii superiori, cavalerii ai ordinului „Mihai Viteazul“, protestează împotriva numirii unui fost dezertor în postul de guvernator al Basarabiei: iată tabloul consolidării noastre sufletești. Toate clasele sociale, unite într'o neagră solidaritate a mizeriei, sunt amenințate cu ruina, pe urma unei politici economice nepricepute și vindicative. Din toate părțile se arată tendințele dușmănoase de destrămare a statului român, închiegat după atâtea așteptări și pecesluit cu atâtea jertfe de sânge. Cine se îngrijește de noi, cine ne ocrotește, cine ne apără?

D-l Iuliu Maniu? Acest optimist cu ladă goală, care s'a deprins să-și plătească datoriile fără să deburseze vreun ban, și care a descoperit mijlocul de a vinde o mină fără să aibă nevoie de cum-părător? Fostul datornic al băncii *Patria* din Blaj își închipuie, desigur, că orice soi de obstacole se pot înlătura cu aceeaș ușurință, printr'o surâzătoare tactică de așteptare. Întregul mecanism al trebilor publice, într'un moment dintre cele mai dificile, s'a oprit pe loc, până când îi va veni bine d-lui Iuliu Maniu să aranjeze, cum se zice, remanierea. Să-l lucreze pe d-l Gr. Iunian, să-l salte pe d-l Voicu Nițescu, să găsească un loc pentru d-l Mihai Popovici, să-l împace pe d-l Alex. Vaida și să-l potolească pe d-l Ion Mihalache... Ce preocupări frivole, ce joc meschin de ambiții încrucișate, într'o

vreme când negustori onești ajunși la faliment își sfarmă țeasta de pavajul străzii, iar la hotarul Nistrului o mână dușmănoasă plimbă de=asupra creștelor noastre torța incendiară a prăpădului!

Arbitrii situației

Incotro să ne îndreptăm privirile, și de unde să așteptăm cur= marea sinistrei farse? Era, altădată, Regele, simbol al unității noastre, păzitor al hotarelor, căpitan suprem al armatei, arbitru pe de=asupra patimilor politice. Ar fi, acum, Regența, chemată să exercite, după Constituția țării, prerogativele: drepturile și îndatoririle Coroanei. Iată punctul fix, reprezentând o orientare permanentă și o țintă de=asupra valurilor, care ar trebui să se opună haosului unei guvernări vremel= nice, pornită de=a dreptul pe povârniș.

Dar, cine poate să descrie uimirea navigatorului, care, de= alungul unui drum necunoscut, tocmai acolo unde nădăjduia să des= copere steaua polară, surprinde forma imprecisă a unei nebuloase?

ALEXANDRU HODOS

Cronica politicei externe

Noul guvern francez

După tratative destul de îndelungate, dl André Tardieu a reușit să-și formeze cabinetul. Din nefericire, noul guvern nu se sprijinește nici el, ca și efemerul guvern al dlui Camille Chautemps, pe o majoritate numeroasă pentru a-i putea profeta o viață mai lungă.

Dl Tardieu, căruia i se atribuie în mare parte votul de neîncredere ce s'a dat dlui Chautemps chiar prima zi când s'a prezentat în fața Camerei, a întâmpinat cea mai mare rezistență din partea partidelor și grupărilor de stânga, astfel că a fost silit să renunțe la un guvern de concentrare republicană, constituindu-și cabinetul exclusiv din partidele de centru și de dreapta.

A fost astfel lipsit de sprijinul și colaborarea domnilor Leygues și Loucheur, pe care a avut-o în trecutul guvern. Noul său cabinet apare, din acest punct de vedere, sub un aspect de mai puțină soliditate.

Dintre personalitățile politice cari au făcut parte din primul guvern Tardieu, au intrat și în cel de astăzi, dnii Aristide Briand, Maginot, Pietri, Marraud, Pernot, Laurent Eynac, și Germain Martin, iar dlui Champetrier-Deribes, subsecretar la finanțe până ieri, i s'a încredințat de astădată departamentul pensiilor.

Miniștri noi sunt dnii Peret la justiție, Reynaud la finanțe, Dumesnil la marină, Fernaud la agricultură, Laval la muncă, Malarmé la poștă și Désiré Ferry la sănătatea publică.

În linii generale se poate spune, că noul guvern nu este decât o continuare a guvernului căzut acum două săptămâni. Prezența dlui Tardieu la interne și aceia a dlui Briand la externe asigură continuitatea. Singura deosebire dintre cele două guverne o formează politica

financiară, dl Tardieu adoptând în programul său, prin noul său ministru de finanțe, dl Reynaud, degrevarea impozitelor. De altfel, pe această chestiune a-și căzut trecutul guvern, ceea ce a și silit probabil pe președintele de consiliu să-și modifice programul.

Situația în Spania

După o eră de relativ liniștită guvernare dictatorială, în cursul căreia s'au rezolvat câteva chestiuni de mare importanță pentru Spania, noul guvern a crezut că poate să acorde poporului oarecăr libertăți, făgăduind lărgirea lor imediat ce va fi posibil.

Profitând de aceste libertăți, agitatorii din diferite partide politice, decapitate de fostul dictator, și-au reinceput activitatea, producând dezordini și transformând țara într'un vast câmp de agitații, îndreptate în special contra regelui și monarhiei.

Bărbații ca Sanchez Guerra, fost președinte de consiliu, nu se sfiesc să apară în întruniri publice și să declare, că singura soluție este republica, iar mulțimea orașelor, fanatizată, strigă necontrazisă, în fața palatului regal, sub ferestrele monarhului: „Moarte Regelui”.

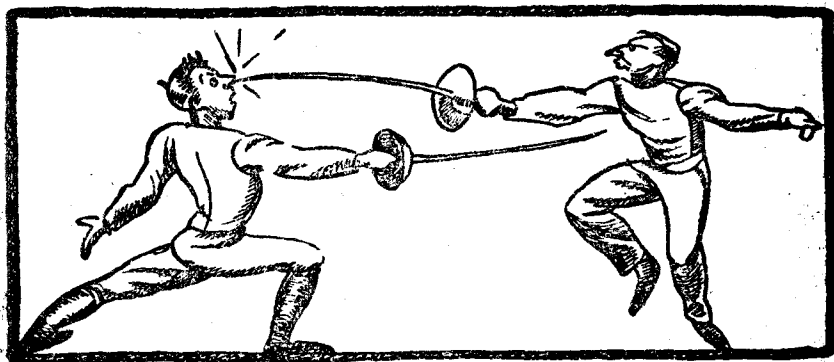
S'ar părea poate, că poporul spaniol, în majoritatea sa, este partizanul republicei. În realitate marea majoritate a poporului spaniol își vede liniștită de treburi și nu se gândește la schimbarea formei de stat, este însă terorizată, ca în totdeauna în asemenea împrejurări, de o minoritate turbulentă.

Poporul spaniol, are în imediată apropiere exemplul Portugaliei, țară a cărui popor este aproape identic cu acela al Spaniei, și unde, dela proclamarea republicei, timp de douăzeci de ani, agitația nu mai conținește, succedându-se fără întrerupere și la intervale foarte scurte loviturile de stat și revoluțiile, împiedicând liniștita prosperare și refacere a țării.

Acest exemplu, caracteristic pentru Spania, înfățișează în fața oamenilor cuminte imaginea vie și reală a Spaniei de mâine, în cazul când s'ar proclama republica, înlăturându-se monarhia, care constituie cel puțin o garanție de stabilitate.

Avem astfel, de o parte o minoritate preconizând instalarea republicei, pentru ca la adăpostul acesteia să poată stăpâni țara întreagă, de altă parte tot restul poporului spaniol, doritor de un guvernământ care să-i asigure pace și liniștea necesară. Acest lucru putea să-l înfăptuiască, cu aproximativă siguranță, generalul de Rivera, dacă ar fi fost lăsat să-și continue misiunea sa. Îndepărtarea lui a creat situația de astăzi, cece dovedește, că ea s'a făcut prea de vreme.

V. P. R.

GAZETA RIMATĂ

Diferite mirosuri

— „Miroși a Mussolini !„

(Salutul cu care d. D. R. Ioanînescu
l'a primit pe d. Virgil Madgearu la
întoarcerea acestuia din Italia).

*Ne-am amuzat nespus la gară
Când a sosit Virgil în țară,
Și când, cu nasu-i iscusit,
Din tren D. R. l'a mirosit.
Atâtea resturi și prisosuri
Exală 'n jurul lor mirosuri,
Atâți căței, ce fac frumos,
O iau pe drum după miros...
Sunt zile de primejdii pline,
Când nu miroase tocmai bine,
Și, ca să fie mai priceput,
Sunt chiar și lucruri care put!*

*Las amintirea să mă ducă
Spre ziua mare, când Ghiulucă
Gentil, cu zâmbetu-i cochet,
Și-a 'nfipt lăbuța în buget...
Veneau din colțurile țării,
Dela hotarele răbdării,*

Cu foamea lor de zece ani
Cohortele de partizani,
Nări dilatate de plăcere,
Adulmecau după putere, —
Se bucura bietul popor.
Dar mai cu seamă Tischler Mor!

În somptuoasele palate
Plutesc arome de bucate!
La fiecare minister
Toți se'mbulzesc, toți vor, toți cer!
Dar mulți rămân pe dinafară
Din crunta ceată mercenară,
Și cei ce nu s'au săturat,
Tot mirosind, s'au revoltat...
Se vaită șefu'n gura mare:
— „Aici miroase a trădare,
Să știți, tovarăși, că ne-am dus,
Ne-am prăpădit, ne-am descompus!...”

Trădare-o fi? Cine să știe?
Dar simt pe-aproape cum adie,
Din Basarabia 'n Ardeal
Un aer pestilențial...
Spun unii, meșteri bun de gură,
Că bate-un vânt de dictatură,
Dar când privirile-mi ridic
Văd că guvernul e pe dric,
Deci, nu-i la mijloc o minune
Dacă miroase-a mortăciune!
Voiți să nu v'asfixiați?
Desinfecțați! Desinfecțați!

NICULAIE ETUVĂ

— Antreprenor de diferite pompe —

ÎNSEMNĂRI

Cei douăzeci din Basarabia. — Atâția sunt: 20. Și-ar trebui să credeși pentru c'o aș ține d. Iuliu Maniu. Și d. Iuliu Maniu — norocit de moașă încă din cea dintâi scâldătoare — este primul ministru al țării. Prin urmare, atât timp cât guvernează, este a foarte știutor. Un fel de, dacă-mi permiteși, Iulia Poloneza. N'a prevăzut d. Iuliu Maniu că nu vom avea deficit în 1929?

Deci, atâția sunt: 20 de comuniști cari s'agită în Basarabia, se joacă de-a comunismul cum ar juca *foot-ball*. Numai că d. Iuliu Maniu sau este de rea credinșă, sau străin de realitate. Mai de crezut că întrunește amândouă însușirile.

De un an de zile în Basarabia mocnește comunismul. Din când în când izbucnesc pâlpâiri revoluționare. În ultimul

timp însă ținutul de peste Prut este amenințat de pârjolul roșu.

Libertatea, pe care se laudă guvernul, c'a acordat-o în Basarabia, mai mult fiindcă pe limba plăcută lui C. Stere se traduce: *svoboda* sau „sloboda“ cum o numesc moldovenii noștri, noi știm ce înseamnă. Am întâlnit-o în prăpădul dela 1917, în ruinele conacurilor, în jefuirea averi agonizante, în focul strânsurei moșiilor, în desorganizarea școalei, în hula bisericii, în batjocurirea ordinii, în desmățul total și nebunesc ce întindea uraganul pustiirii pe întreg ținutul.

Suntem, hotărât, împotriva acestei „libertăți“, pe care-o încurajează interesul politic al d. Iuliu Maniu și suflul în desordine a celor puși să conducă frâul ad-

ministrativ. Sub coperișul acestei libertăți mișună, proteguiti, pionii sovietici. Se bucură în Basarabia de un ră făț pe care nu-l cunosc în raiul plămădit de Lenin.

Toată drojdia satelor și orașelor a eșit, deodată, la suprafața [treburilor publice și toți cei ce-au obosit privind răsăritul „de unde vine lumina”, astăzi: pângăresc limba strămoșească, cultura națională și sufletul părcălăbesc al urmașilor.

„ă revenim la cei 20. Sunt chiar 20? Scriitorul acestora era la 24 Ianuarie la Bălți. Totdeauna în această sfântă zi a Unirei, pe primavara inimii noastre, ochii, în graiul amintirilor, coboară înrourarea lor. Parcă din plămada acestui pământ, frământat de strămoși la 24 Ianuarie 1859, răsar în cale chemări spre trecut și'n mirajul zării vezi plutind figuri pe cari cărțile școliei primare le-au turnat în tine ca'n bronz.

În această zi s'au năpusit din străzi, din case, din ogrăzi, din tainițe necunoscute, din ziduri parcă, cei 20 ai d-lui Iuliu Maniu. Ulișele s'au umplut de-un freamăt de mare înfuriată. Steaguri roșii fâlfâiau închegări de sânge. Și sub roșul steagurilor, pe placate, cele mai grele insulte ce se cuvin neamului nostru bun, ospitalier, blăjim, cinstit. Poliția, armata, au fost respinse la început. Puhoiul roșu răbufnia cu țării de ape'n primăvară.

Putem da asigurări c'au fost mai mulți de 20...

La Soroca, în moldovenescul ținut, unde te sfiești să calci știind că sub mersul tău odănește un erou străbun, comuniștii au înfrânt poliția, au aruncat manifestele lor, și'n automobile armate au colindat satele, împrăștiind slova lor spurcală.

La Ismail, pe bulevardele largi, teroarea roșie a rânjit pe sub castanii înghietăți.

La Chișinău cotidienek mișcări comuniste au alarmat sentimentele românești, iar la Tighina d. Iuliu Maniu ar putea întreba pe pistruiatul Zipstein, cu câte mii de voturi au întrecut comuniștii lista guvernului la ultimele alegeri?

Sunt numai 20?

Unde este strădania românească a celor zece ani de la Unire? Unde s'a ascuns liniștea din care rodia belșugul și țihna? Unde este pornirea tinerească ce primenia alcătuirea sutei de ani de vrăjmașă stăpânire?

Unde este sufletul românesc al Basarabiei? Negreșit că nu numai cei 20 sunt de vin...

Paznicul ordinii publice. — Am așteptat cu o vie curiozitate întoarcerea în țară a d-lui Alex. Vaida, pe deplin restabil, gata de luptă ca totdeauna, mai necesar partidului său ca niciodată. Curiozitatea noastră nu conținea nicio notă meschină. Nu suntem amatori de picanterii politice, deci altceva am dorit să aflăm, decât amănuntele intervențiilor sale pentru revenirea în guvern a d-lui Mihai Popovici. Aveam, însă, tot dreptul să nădăjduim, că de-acum încolo vom ieși din penibila atmosferă de incertitudine în care ne găsim cu paza ordinii interne, și că d. Alex. Vaida, înforcându-se cu puteri proaspete la departamentul său, nerăbdător să câștige vremea pierdută se va așeza pe muncă, va desfășura fără zăbavă o activitate febrilă, punând rânduială pretutindeni și liniștind îngrijorarea tuturor...

Nici vorbă despre așa ceva! Retras ca Achille în cortul său, d. Alex. Vaida nu se deranjează să vie în Capitală. Stă la Cluj, publică glume nesărate despre soția dumisale în ziarele maghiare, dă răspunsuri în doi peri trimișilor d-lui Iuliu Maniu și citește rezultatul alegerilor județene din România în presa vieneză... Cine ar zice, că d. Alex. Vaida e ministru de interne, al cărui concediu a expirat, și că sunt înăuntrul țării câteva probleme de rezolvat, tocmai în raza atribuțiilor dumisale?

Instârsit, alaltăeri, d. Alex. Vaida n-avea servit un interview în ziarul *Patria*. Mai aveam, totuș, o nădejde să aflăm ce se petrece în Basarabia; cum se aplică noua

legi administrative; sau, cel puțin, ce măsuri au fost luate pentru bunul mers al apropiatelor alegeri comunale. Încă odată am rămas desamăgiți. Acestea nu sunt lucruri care-l interesează acum pe titularul ministerului de interne. D-l Alex. Vaida ne vorbește, cu o ciudată stăruință, despre... campania de defăimare întreprinsă împotriva băncii „Marmorosch-Blank“, condamnând cu ultima energie pe răspânditorii zvonurilor financiare alarmante.

De acord. Dar despre campania agitatorilor comuniști n'a aflat d. Alex. Vaida nimic? Parcă paza hotarelor ar fi mai interesantă decât dividendă dela bancă... Nu?

Lista românească. — La Cluj s'a rezat, zilele acestea, o adevărată minune! Oameni din toate partidele și intelectuali din afară de partide și-au dat mâna pentru a împiedeca instăpânirea unei conduceri minoritare la primăria orașului, și, în ajunul alegerilor comunale, au depus o listă curat românească, în fruntea căreia figurează cetățeanul de onoare al Clujului, Gheorghe Sion, reprezentant autentic al acelei frumoase tradiții de cărturari generoși, având totdeauna ceva de dat, niciodată nimic de cerut.

Orice se poate imputa acestei inițiative de luptă în numele ideii naționale, afară de vreun gând meschin politic. Totuș, partidul național-țărănist, decât să se alăture acestei solidarități românești, a preferat un târg umilitor cu blocul maghiaro-socialisto-sionist, lăsând la discreția acestuia două-treimi din viitorul consiliul comunal și majoritatea locurilor din delegația permanentă. Dar nu numai atât. În loc să se bucure, că reușita frontului unic românesc ar mai diminua proporția exagerată de consilieri comunali minoritari, guvernamentalii din Cluj au deschis un foc susținut împotriva listei românești, împroșcând pe susținătorii ei cu tot felul de insulte.

Ziarul *Patria*, gata totdeauna să răstălmăcească orice fapt politic și să lanseze orice enormitate de gândire în disprețul realității, dă alarma împotriva coaliției „libe-

ralo-averescane“ și cere cetățenilor să fie încrezători în patriotismul național-țărănist — „*Românii din Cluj*, scrie fosta gazeta a dlui I. Clopoșel, știu, că adevărata listă românească e aceea a partidului național-țărănist“.

Câte vorbe, atâtea minciuni. Lista românească, alcătuită în vederea alegerilor comunale din Cluj, nu s'a născut dintr-o alianță interesată a două partide întovărășite în vederea unui succes electoral, ci s'a înjghebat în jurul interesului curat național, cucerind azeziunea tuturor grupărilor românești și a tuturor românilor neînregimentați politicește. În cele dintâi locuri de pe listă candidează personalități ca dnii Gheorghe Sion, Sextil Pușcariu, I. C. Cătuneanu, cari, după știința noastră nu sunt nici liberali, nici „averescani“. Dar chiar dacă ar fi? Partidul național-țărănist n'a încheiat el însuș, în vederea acelorași alegeri comunale, la Arad, o alianță electorală cu liberalii, fiindcă, acolo, n'au reușit să cadă la învoia'ă cu minoritățile?

Cea mai neobrăzată falsificare a realității se cuprinde, însă, în fraza într'adevăr uluitoare: — „*Românii din Cluj știu, că adevărata listă românească e aceea a partidului național-țărănist*“. Ei bine, români din Cluj, cari nu trăesc pe altă lume cum crede, poate, *Patria*, știu foarte bine că pe așa numita listă a partidului național-țărănist, — lista guvernamentală-minoritară, — nu au încăput decât 12 români (printre români îl numărăm și pe d. A. Socol, și chiar pe d. Richard Tuffli), față de 24 minoritari. Cum, această adevărată listă românească?

Vreți să aflați acum, ce perspectivă ne rezervă viitorul, în cazul când ea ar învinge? Ne-o spune neted, fără înconjur, oficiosul partidului maghiar *Keleti Ujság*, care scrie negru pe alb: — „*Am renunțat, deocamdată, ca primarul Clujului să fie maghiar. Vom avea însă viceprimarul ungar și ceilalți consilieri maghiari. Pe toți aceștia îi așteaptă o muncă grea. Vor trebui să aibe un rol hotărâtor în rezolu-*

varea problemelor oraşului Cluj. Vor trebui să reducă numărul anormal al funcţionarilor români dela primărie. Să ne facem datoria, ca maghiarimea să se simtă ca la ea acasă la primăria municipiului Cluj!

Mai voţi vreun adaos? Nu mai e nevoc. Românii din Cluj au înţeles, şi credem că nu vor colabora cu votul lor la alungarea funcţionarilor români dela primăria Clujului!

Fascismul în Bulgaria. — Fascismul face şcoală. După *Heimwehrul* din Austria, care nu este altceva decât o organizaţie fascistă, creată de partidele burgheze pentru a nimici puterea social-democraţilor, a luat fiinţă şi în Bulgaria o atare organizaţie, numită, acolo „Rodna zastita”: — Apărarea naţională.

Programul fasciei bulgare, condusă de fostul colonel Alexandru Staliski, prevede crearea unui al doilea parlament — cam în felul aceluia propus la noi acum câţva timp de d. N. Iorga, — bazat pe ideea sindicatelor profesionale, cere drepturi mai mari pentru şeful de guvern şi pentru miniştri responsabilitate mai largă. Consiliile comunale alese să fie toate dizolvate şi comunele, rurale ca şi urbane, să fie administrate de comisuni interimare şi de primari numiţi de guvern.

Reforme importante sunt preconizate pe terenul instrucţiunii publice. În primul rând reducerea numărului liceelor şi crearea în schimb de şcoli de meserii şi de agricultură. Motivul, ca şi la noi, e numărul mare de absolvenţi de universitate care nu se pot plasa. Se citează în expunerea de motive a programului faptul, că există în Bulgaria zece mii de absolvenţi având calificarea necesară pentru învăţământul inferior şi mediu, şi căroră statul nu poate să le dea catedre.

În ce priveşte agricultura, programul „Rodnei” prevede raţionalizarea culturii şi anunţă combaterea energetică şi pe toate căile a sectelor religioase, cari aduc un rău

imcens poporului împiedicând pe învăţători în opera lor de luminare a satelor. Preconizează apoi o luptă aprigă contra corupţiunii, cere o reformă radicală a legislaţiei şi mai ales a birocratismului. „Rodna zastita” îşi are şi ziarul său şi preţinde — ca şi organizaţia dlui Grigore Filipescu — că nu este un partid politic, ci o mişcare cu totul înafară de partide, pe care le declară în bloc cu desăvârşire compromise în faţa opiniei publice conştiente şi deadreptul păgubitoare propăşirei viitoare a Bulgăriei.

Nevoile Blajului. — A ajuns Blajul să se plângă de nevoile, cari îl strâng. Mângăiaţi-vă, bieţi cetăţeni ai României-Mari, că sub stăpânirea guvernului d-lui Iuliu Maniu dela Blaj, aveţi ortaci de suferinţe pe înşişi cetăţenii Blajului. Iată, strigă şi ei, se vaietă şi ei. E o slabă mângăiere, adevărat, dar e o mângăiere a avea tovarăşi de suferinţe pe blăjenii d-lui Iuliu Maniu!

Intr'un ziar de dimineaţă din Capitală a ieşit la iveală această desvelire a guvernului care ne fericeste, fără şi popor, că nici Blajul, care ni l-a dat, care ni l-a trimis, nu e de loc încântat, nici mulţumit de isprăvile lui. Blajul se plânge, mai ales, că nu i se răspăteşte cu nimic rolul său din trecut. Se plânge Blajul, prin corespondentul său, oficial de sigur, că şi astăzi este tot acel orăşel-sat, care a fost sub unguri.

Cum? Dar sub regimul Consiliului dirigent, de funestă pomenire, Blajul d-lui Iuliu Maniu, n'a profitat nimic pentru urbanizarea sa? Sub regimul faimoasei coaliţii a d-lui Vaida-Voevod dela 1919, când toţi blăjenii erau consilieri tehnici pe la ministere şi pe la misiunile externe, (ca d. I. Coltor celebrul diplomat cu cravata roşie), nici atunci Blajul n'a fost orăşenizat?

Admite corespondentul Blajului, că s'au făcut unele lucrări, dar — adaugă tot el — lucrările cari s'au făcut sunt aşa de mici şi cu un efect aşa de invizibil, încât n'au putut

schimba exteriorul său. De aceea reclama cel puțin o baie populară, pentru spălarea murdărilor, și o mai mare extensivă, cum au luat de pildă, Sibiu, Mediașul și Clujul.

Va să zică, Blajul tot nu înțelege, nici azi, după zece ani de unire națională, că noi nu mai putem avea chemarea de a face orașe din sate, ci de a romaniza și stăpâni multele orașe existente, cari prin propria lor vitalitate cresc și sporesc. Nu înțelege, că alături de Mediaș, Sibiu, Alba Iulia, Aiud, — și ce să-i faci? Dicio Sânt-Martin, capitala Boileștilor — nu se poate artificial crește încă un cuib pentru viitorii Boili.

Cât pentru baie, au dreptate, bieții blăjeni. Cum de nu le-a făcut-o dl Iuliu Maniu, cel atât de spălătel, sau dl Sever Dan, ministrul sănătății lui Coltor, sau Dobrescu guvernatorul Ardealului lui Popa Man, cum de nu le-au dat aceștia o baie bieților oameni, să se mai curățească și ei, măcar trupește?! Pentru că bine înțeles, blăjenii „naționali“, get beget, și uniți numărul unu, nici nu puteau primi acest dar, oricât de necesar, decât din mâna unui dreptcredincios regionalist. Adevărat, că dl I. Lupăș, pe vremea guvernului Averescu s'a oferit să le facă o baie publică, dar ce credeți? Cum ar fi putut primi ei acest dar, oricât de necesar, din mâinile unui „trădător“ al partidului, și încă ortodox de la Săliște? Doamne păzește! Mai bine nu se scaldă în veci, decât în undele blonde ale ambelor Târnave.

Li-a fost făcut și dl general Moșoiu un dar, că li-a pardosit cu piatră străzile principale, când era ministru al lucrărilor publice, dar ce credeți? Cu ce l-au mulțumit grațioșii blăjeni?

La cea dintâi ocazie, când a venit general la Blaj să-și încerce șoselele, l'au huiduit și numai de aceea nu l'au bătut cu ouă clocite, pentru că se gândeau, că ouăle sunt bune de omlet și rămân de pagubă...

Erau vremuri, și nu e mult de atunci, când Blajul avea mai mari nevoi, decât o baie, când se scaldă așa zicând permanent

într'o baie de nevoi! Că avea o mulțime de școli, toate confesionale, și nu avea bani să le susțină. Aștepta să vie „ai lor“ la putere și nu mai veneau. Sub prima guvernare a partidului poporului au refuzat să trateze cu d. P. P. Negulescu, și făcură fel de fel de năzbătii ca să nu se împace cu guvernul, ci din potrivă să-l răstoarne.

Așa tot așteptând pe ai lor, cheltuiseră vreo 5 milioane bani ridicați din alte fonduri, cu menire cu totul alta, și luați chipurile ca împrumut, fără dobânzi, și-i ardea lumânarea la degete, când veni d-l Ion Petrovici în fruntea școalelor. Unii buni români se făcuseră luntre și punte, să aranjeze și situația școalelor confesionale, din Blaj și Brașov, și să scape Blajul din strâmtoarea nevoilor, în care se sbătea ca peștele aruncat pe malul Târnavei. Se începuseră tratativele, pe care în 1921 le refuzase Blajul cu încă pășănare criminală. Toate șansele erau bune să se ajungă la un bun sfârșit. Atunci apare deodată, tam-nesam, în *Unirea* din Blaj un foileton, în care d-l I. Petrovici e prezentat ca un ateu care-și bate joc de cele sfinte, și drept document, *Unirea* reproduce o schiță juvenilă în care d-l I. Petrovici își reamintește o trăsnae ce o făcuse el, ca licean, când a fost dus, cu de-a sila, să se spovedească și împărtășească, după obiceiul școlii de atunci.

Vă puteți închipui efectul, în cercurile ministerului, când apără la București diplomaticul articol din monitorul Blajului! Cu toate acestea, guvernul Averescu din 1927 a reușit să aducă problema spre o deslegare mulțumitoare, scăpând Blajul de datoriile sale de milioane din trecut și de grija și mai multor milioane din viitor.

Am fi curioși să știm, acum, când d-l I. Petrovici s'a convertit la politica d-lui Iuliu Maniu, *Unirea* îl mai declară ateu, sau nu? Aud?

Ori cum, încheiem și noi cu corespondențul, care ne-a provocat aceste rânduri: „Cei de sus ar trebui să se gândească mai mult asupra Blajului“... Merită toată îngândurarea noastră, acest Blaj.